

УДК 371.21

М. О. Діденко,

Київська державна академія водного транспорту, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ

Стаття на тему «Особливості створення ситуації успіху на заняттях з англійської мови у ВНЗ», написана старшим викладачем кафедри іноземних мов Київської державної академії водного транспорту Діденко М.О., описує поняття ситуації успіху, актуальність та значення її створення в процесі навчання. Стаття розглядає результати роботи, спрямованої на створення ситуації успіху, та важливість творчого та диференційованого підходу до студентів як до окремих особистостей та до виконаних ними завдань. Стаття включає практичні поради, яких варто дотримуватись для створення ситуації успіху, мотивації та позитивної атмосфери під час навчання.

Ключові слова: ситуація успіху, впевненість, самооцінка, позитивне ставлення, мотивація, диференційований підхід.

CREATING A SITUATION OF SUCCESS AT ENGLISH CLASSES IN A UNIVERSITY

The article «Creating a situation of success at English classes in a university» is written by Maria Didenko, a senior teacher of Foreign Languages at Kyiv State Academy of Water Transport. The paper describes the concept of success situation, its relevance and importance in learning process. The article examines the work aimed at creating a situation of success, and the importance of creative and differentiated approach to students as individuals and to the completed tasks. The article includes practical advice, which can be followed to create a situation of success, motivation and positive atmosphere during training.

Keywords: situation of success, confidence, self-esteem, positive attitude, motivation, differentiated approach.

ОСОБЕННОСТИ СОЗДАНИЯ СИТУАЦИИ УСПЕХА НА ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ВУЗ

Стаття на тему «Особенности создания ситуации успеха на занятиях по английскому языку в ВУЗ», написана старшим преподавателем кафедры иностранных языков Киевской государственной академии водного транспорта, описывает понятие ситуации успеха, актуальность и значение её создания в процессе обучения. Статья рассматривает результаты работы, направленной на создание ситуации успеха, а также важность творческого и дифференцированного подхода к студентам как к отдельным личностям и к выполненным ими заданиям. Статья включает практические советы, которых стоит придерживаться для создания ситуации успеха, мотивации и позитивной атмосферы во время обучения.

Ключевые слова: ситуация успеха, уверенность, самооценка, позитивное отношение, мотивация, дифференцированный подход.

*Успіх не означає не робити помилок,
а означає не припускатись їх ворує.*

Бернард Шоу

Актуальність. Сучасні тенденції освіти, євроінтеграція, оголошення 2016 року роком іноземної мови, міжнародний обмін інформацією у різних галузях знань значною мірою впливають на підвищення статусу іноземної мови, як важливого засобу комунікації. Сучасне суспільство висуває випускнику ВНЗ високі вимоги, серед яких важливе місце займають професіоналізм, соціальна активність, знання іноземних мов і творчий підхід до виконання робочих завдань. Процес вдосконалення підготовки майбутніх фахівців в умовах сучасної освіти досить складний та обумовлений декількома важливими факторами, серед яких позитивна мотивація навчальної діяльності студентів та відповідність процесу навчання цілям і завданням освітньої системи у ВНЗ.

Беручи до уваги ці факти, щоб студенти поступово не втратили стимул до навчання, необхідно створити комфортні умови, за яких кожен студент відчуватиме свою успішність та інтелектуальну спроможність. Застосування викладачем інтерактивних методів навчання, зокрема рольових ігор, тренінгів, дебатів, мозкових штурмів, мультимедійних засобів, створення презентацій навчального матеріалу, здійснення проектно-дослідницької діяльності студентів гарантують педагогічно ефективне пізнавальне спілкування. Увагу слід приділяти таким технологіям, як «модульне навчання», «ситуативне навчання», «взаємодопомога», «мікровикладання», у результаті яких створюються умови для переживання студентами ситуації успіху у навчальній діяльності і взаємозбагачення їхніх психологічної, емоційної, мотиваційної, інтелектуальної сфер.

Проблема створення ситуації успіху знайшла своє відображення у роботах вчених різних часів. Наприклад, у своїй педагогічній діяльності А.С.Макаренко розробляв ідею «завтрашньої радості», а В.О.Сухомлинський розвинув її у створеній ним «Школі радощів». На зв'язок діяльності з емоціями звернули увагу К. Ізард, В. Франкл, Б. Ейплард, Д. Карнегі, М. Лісіна, А. Люблінська, В. Мухіна та ін. Д. Аткинсон, Є. Ільїн, Х. Хекхаузен пов'язували створення ситуації успіху з формуванням позитивної мотивації під час навчання.

Ситуація успіху – це суб'єктивний психічний стан задоволення наслідком фізичного або морального зусилля виконавця справи. З педагогічної точки зору ситуація успіху – це таке цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких створюється можливість досягти значних результатів у діяльності як окремо взятої особистості, так і колективу в цілому. Це результат продуманої і підготовленої стратегії і тактики викладача. Навіть разове переживання успіху може докорінно змінити психологічне самопочуття студента, допомагає йому усвідомлювати себе повноцінною особистістю, тим самим забезпечує успіх у навчанні та у подальшому у житті. Ситуація успіху досягається тоді, коли сам студент визнає результат дії як успіх. Головне завдання викладача полягає в створенні ситуації успіху для кожного студента.

Участь в олімпіадах, виступи на конференціях, проектні роботи, які потрапляють на виставку, стали для моїх студентів першими яскравими прикладами успіху, якого вони досягли у вивченні іноземної мови.

При створенні ситуації успіху допомога викладача має бути непомітною, щоб студент був впевнений у тому, що успіху він досягнув лише завдяки власним зусиллям та наполегливості. Навіть найменші успіхи студента мають бути помічені та підтримані викладачем. За умови позитивного ставлення викладача відбувається підвищення самооцінки студента, а впевненість його у власних силах дає йому можливість для повнішої подальшої самореалізації.

У педагогічній літературі описуються такі прийоми створення ситуації успіху: «Сходинки», «Даю шанс», «Пливи за нами», «Емоційний сплеск», «Еврика», «Лінія обрїю». З ситуацією успіху безпосередньо пов'язане мовне портфоліо. Основою портфоліо є шкала самооцінювання Я МОЖУ..., в основі якої є психолого-педагогічний прийом Навіювання: «Ти це можеш», «Тобі це вдається» тощо. В портфоліо студенти демонструють свої досягнення у вивченні іноземної мови: грамоти за участь в конференціях та олімпіадах, проекти та свої найкращі творчі роботи. Переглядаючи свої роботи, виконані деякий час тому, вони бачать свій прогрес у навчанні та розуміють, що всього можна досягти, відчують свою успішність та отримують впевненість у собі та у своїх силах.

Можливі причини невдалої спроби створення ситуації успіху можуть бути такі:

1. Недостатня кількість годин, відведена для вивчення іноземної мови
2. Недостатня підготовка викладача
3. Невідповідність або застарілість навчальних матеріалів
4. Невідповідність методики бажаним результатам
5. Недоступність ресурсів для студентів

Бесіди, інтерв'ю, анкетування, систематичне спостереження за студентами дозволили виділити такі поради викладачам для створення ситуації успіху:

Різноманітність в роботі викладача

Одна з найбільш універсальних причин проблем з дисципліною є студентська нездатність та небажання справлятися з труднощами. Навчальне середовище, в якому переважають традиційні підходи до навчання та занадто жорсткий контроль, пригнічує їх. Занурення у життєві теми, цікаві ситуації та вражаюче середовище, до якого потрапляють студенти, вносить різноманітність до роботи викладача. Це підвищує мотивацію студентів до вивчення мови. Викладач повинен спробувати використовувати інноваційні методи викладання англійської мови для того, щоб підвищити рівень зацікавленості і задоволення. Це відіграє важливу роль у вирішенні проблем з дисципліною.

Диференційований підхід

Переживання ситуації успіху особливо важливе для тих студентів, які мають труднощі у вивченні мови. Саме тому необхідно добирати такі завдання, з якими зможуть впоратись студенти такої категорії без особливих ускладнень. І тільки потім переходити до більш складних завдань. Тому досить ефективним є диференційований підхід до визначення змісту діяльності та характеру допомоги студентам під час її здійснення.

Мотивація

Для подальшого життя і роботи студентам необхідно навчитись «функціональної» мови. Заняття повинні включати життєві ситуації та складні вправи, радісні та творчі завдання. Коли студенти відтворюють реальні ситуації та практикують ситуативне мовлення, у них є більше шансів зберегти свої знання, ніж на традиційному занятті з англійської мови. Крім того, такі дії дуже корисні, оскільки мають терапевтичний ефект. Їхня розважальна сторона дарує студентам почуття радості.

Приязне середовище

Виправлення помилок – це тема, якою зазвичай переймаються всі студенти. Викладачу англійської мови необхідно ідентифікувати помилки та обговорити їх зі своїми студентами. Наприклад, деякі люблять, щоб їх виправляли одразу, інші – після вправи. Підхід до виправлення помилок також залежить від типу діяльності. Виправляти помилки під час діалогу недоречно. Це суперечить меті усного спілкування. Правильний підхід до виправлення помилок збільшує здатність студентів справлятися з труднощами, і викладач повинен підтримувати безпечну атмосферу для того, щоб забезпечити гармонійний процес корекції помилок.

Розширення діяльності

Викладач повинен бути дуже гнучким і змінювати види діяльності протягом заняття задля того, щоб отримати вільне мовлення. Він також повинен бути в змозі змінювати діяльність як для всієї групи, так і для окремих студентів. Наприклад, одна людина може цілком добре говорити, але має проблеми із сприйняттям на слух. Одна з найбільш розповсюджених причин, які обмежують участь студентів у процесі навчання є те, що деякі викладачі упереджено ставляться до роботи з окремими студентами. Сучасний світ вимагає більш серйозної ролі викладача поза межами предмету. Навчання повинно відповідати освітнім потребам студентів і це робота викладача працювати поза межами стереотипів.

Позитивна установка

Дуже часто викладачі віддають перевагу одному студенту над іншим та зосереджуються на пошуку помилок. Це може призвести до негативного сприйняття іноземної мови та небажання вивчати її. Давайте уявимо собі викладача, який приходить до аудиторії та каже студенту А: «Вам не вдався тест з граматики. Це було дуже, дуже погано! Ви були навіть слабшим, ніж студент Б. Ви не знаєте систему часових форм дієслова, Ви не знаєте умовні форми, і Ви не знаєте.....» Який посил отримує студент? Відповідно, якщо той самий викладач каже: «Ну, Ваш граматичний тест був не дуже вдалим, але Ви цілком добре сприймаєте на слух. Чому б нам не спробувати якісь нові підходи і зробити подібні вправи ще раз? Що це несе студенту? Який з підходів приведе до успіху? Який з підходів приведе до співпраці викладача та студента?»

Підтримка потенціалу студентів

Нарешті, кілька слів про похвалу: винагорода – важливий компонент ефективного викладання англійської мови. Навіть коли викладач використовує таку банальну фразу як «Відмінно!» після завершення студентом мовленнєвої діяльності або покаже своє схвалення поведінкою, це може спонукати студента діяти у бажаному напрямку.

У своїй роботі я переважно обираю творчий підхід. Зі своїми студентами ми створюємо шоколадні бренди, відкриваємо готелі та ресторани, пакуємо чемодани. Це дає свої позитивні результати. Це формує інтерес до навчання, бажання працювати. Такі види роботи перетворюють класичне навчання на цікаве пізнання.

Набуття вмінь спілкуватись англійською мовою може бути складним та напруженим процесом. Саме тому, щоб забезпечити найбільшу вірогідність успіху, викладачу необхідно впевнитись, що процес навчання не залякує студентів, а навпаки, несе позитивний та продуктивний досвід. Завдання викладача – не тільки забезпечити знання мови та мовну

практику. Воно має також і психологічний аспект. Зміна негативних відгуків на позитивний заклик до навчання є життєво важливою для співпраці викладача та студента. Позитивне викладання може формувати поведінку студентів тривалий час. Похвала досягнень студента може надихнути та розкрити їхній потенціал у вивченні мови. Щирість, творчість і різноманітність – сильне знаряддя у формуванні самоповаги студентів та створенні ситуації успіху у процесі оволодіння іноземною мовою.

Література:

1. Белкин А. С. Основы возрастной педагогики / А. С. Белкин. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 192 с.
2. Занюк С. С. Психологія мотивації: навч. посібник / Сергій Степанович Занюк. – К. : Либідь, 2002. – 304 с.
3. Кукуленко-Лук'янець І. В. Психологічні засади особистісно-креативного підходу в навчанні студентів університету (на матеріалі іноземної мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук спец. 19.00.07 / І. В. Кукуленко-Лук'янець. – К., 2003. – 22 с.
4. Пехота О. М. Освітні технології: навчально-методичний посібник / Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. та ін. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
5. Формування мовної особистості учня / О. М. Горошкіна, О. М. Рудіна, О. С. Кузьмішина, Н. В. Мордовцева, А. В. Нікітіна, Л. О. Попова, Л. В. Порохня, В. П. Студенікіна. – Луганськ : СПД Резніков В. С., 2008. – 212 с.